
P r i n o s i

GAUDET MATER ECCLESIA - RADUJE SE MAJKA CRKVA

Govor Svetog Oca Ivana XXIII. u prigodi otvaranja
Drugoga vatikanskog sabora 11. listopada 1962.*

Časna braćo,

Raduje se Majka Crkva što je, po iznimnoj darežljivosti božanske Providnosti, napokon osvanuo ovaj priželjkivani dan, kada, pod zaštitom Bogorodice Djevice – Njezino se materinsko dostojanstvo upravo danas svečanim obredom svetkuje – ovdje uz grob svetog Petra svečano započinje Drugi vatikanski ekumenski sabor.

Ekumenski sabori u Crkvi

Svi koncili – bilo dvadeset ekumenskih, bilo bezbroj provincijalnih i regionalnih koncila od većeg značenja – koji su održani tijekom vremena, očito potvrđuju i pokazuju životnu snagu Crkve katoličke te su u njezine anale uvršteni kao svijetle točke.

Najnoviji i ponizni nasljednik apostolskog prvaka, koji vam govori otvarajući ovo svečano zasjedanje, odlučio je da se još jednom utvrdi trajna povezanost crkvenog Učiteljstva; a to eto Učiteljstvo – koje vodi računa o zabludama, težnjama i potrebama našeg vremena – prikazuje se sada upravo po ovome saboru na izniman način svim ljudima, koliko god ih ima na kugli zemaljskoj.

Otvarajući, dakle, ovaj sveopći sabor, zamjenik Kristov koji vam govori, osvrće se, dakako, na prošla vremena i kao da sluša njihov snažan i poticajan glas. Tà rado se sjeća vrlo zaslužnih papa, kako iz najstarijega tako i iz novijeg doba, koji su prenosili svjedočanstva časne i ozbiljne riječi saborâ što su, bilo na Istoku

---

* Hrvatski prijevod Papina govora, uz manja jezična posuvremenjenja, preuzet je iz Glas koncila, od 28. studenoga 1962., br. 9, 9-24.

bilo na Zapadu, održavani od IV. stoljeća pa do srednjega vijeka i najnovijih vremena.

Ta svjedočanstva neprekidnim zalaganjem izdižu trijumf one božanske i ljudske ustanove, tj. Crkve Kristove, koja od Božanskog Otkupitelja dobiva ime, darove milosti i svu svoju snagu.

Pa ako to i jest razlogom duhovnog zanosa i radosti, ipak se ne mogu zatajiti preteške boli i gorčine što je dugi niz od devetnaest stoljeća ovu povijest zasjenio. Ono naime što je nekoć starac Šimun proročkim ustima Mariji, Isusovoj Majci, izrekao, postalo je i još uvijek ostaje istinitim: "Evo, ovaj je postavljen na propast i uzdignuće mnogima u Izraelu i za znak osporavan" (Lk 2,34).

I sam je Isus u odrasloj dobi jasno objavio kako će se ljudi kroz vjekove vladati prema Njemu, kad je izrekao ove tajanstvene riječi: "Tko vas sluša, mene sluša" (Lk 1,16). Osim toga, kako je napisano kod sv. Luke, koji također navodi i maloprije navedene riječi, izrekao je i ovo: "Tko nije sa mnom, protiv mene je, i tko sa mnom ne sabire, rasipa" (11,23).

Doista, teška, vrlo teška pitanja treba razriješiti ljudski rod, pitanja koja se i nakon gotovo dvadeset stoljeća ne mijenjaju: tà Krist Isus uvijek je u središtu povijesti i života. Ljudi su ili uz Njega i Njegovu Crkvu i zato uživaju blagodati svjetla, dobrote, pravoga reda i mira, ili žive bez Njega, pa čak i rade protiv Njega te promišljeno žive izvan Crkve; stoga među njima vlada pomutnja, ogorčuju se međusobni odnosi, prijeti opasnost okrutnih i krvavih ratova.

Kad god se održavaju ekumenski sabori, oni na svečan način propovijedaju tu vezu s Kristom i Njegovom Crkvom, na sve strane isijavaju svjetlo istine, upravljaju na prave staze život pojedinaca, obitelji i društva, bude i utvrđuju duhovne energije, neprestano uzdižu duše prema pravim i vječnim dobrima.

Promotrimo li različita razdoblja tijekom ovih dvadeset stoljeća kršćanske povijesti, pred našim su očima svjedočanstva toga iznimnog crkvenog Učiteljstva, tj. svjedočanstva sveopćih sabora. Ti su dokumenti sadržani u više značajnih i važnih svezaka i treba ih cijeliti kao sveti poklad pohranjen u arhivima grada Rima i najpoznatijih svjetskih knjižnica.

Postanak i uzrok Drugoga vatikanskog ekumenskog sabora

U pogledu postanka i uzroka ovoga velikoga događaja zbog kojeg Nam se svidjelo ovdje vas sakupiti, dostaje da opet navedemo

doduše ponizno svjedočanstvo, ali svjedočanstvo koje Mi sami možemo svojim iskustvom dokazati. Ponajprije, gotovo iznenada u duši zamislismo ovaj Sabor, a zatim to posve jednostavnim riječima izjavismo pred svetim zborom kardinala onoga sretnog dana, 25. siječnja 1959. godine, na blagdan obraćenja sv. Pavla Apostola, u njegovoj patrijarhalnoj bazilici u Rimu. Smjesta se to neočekivano kosnulo srdaca prisutnih, kao da su bili obasjani zrakom višnje svjetlosti, i blago se ganuće odrazilo na licu i u očima sviju. Ujedno se žestok žar rasplamsao po čitavom svijetu i svi ljudi počеше napeto očekivati svečano održavanje Sabora.

Međutim, mučan je posao oko pripremanja Sabora za tri godine bio dovršen; posao, koji je doveo do toga da se više i ponnije istražuje koliko se u ovo naše doba poštuje i cijeni vjera, vjerski život i životna snaga kršćanstva, napose katoličanstva.

Nama se zaista, i to s pravom, čini da je vrijeme koje je utrošeno za pripravljanje ekumenskog sabora, bilo prvim znakom i darom nebeske milosti.

Crkva će, dakle, obasjana svjetlom ovoga Sabora, kako se pouzdano nadamo, porasti duhovnim bogatstvima i, crpeći iz njega snagu novih sila, gledati neustrašivo u budućnost. Jer, nakon što se uvedu prikladne promjene i razborito primijeni međusobna suradnja, Crkva će postići da ljudi, obitelji, narodi svoje duše doista usmjere prema nebeskim vrjednotama.

Stoga smo dužni savjesno i u najvećem stupnju zbog ovoga Koncila zahvaliti Bogu, najvišem Darovatelju svih dobara, te s ushitom slaviti i propovijedati slavu Krista Gospodina, koji je nepobjedivi i besmrtni Kralj vjekova i naroda.

Prava prigoda za Sabor

Osim toga, časna braćo, korisno je sada i nešto drugo povjeriti vašim mislima. Naime, da sveta radost koja u ovom svečanom času prožimlje naše duše bude veća, možemo u ovom svečanom zasjedanju otvoreno ustvrditi da ovaj ekumenski sabor počinje u doista prikladnim okolnostima.

Za obavljanja Naše svagdanje apostolske službe često Nam vrijeđaju uši glasovi onih koji, premda plamte od gorljivosti za vjeru, ipak prilike u svijetu ne procjenjuju pravedno i razborito. Oni, naime, u sadašnjim okolnostima ljudskog društva vide samo zator i pustoš, govore da se naše vrijeme u usporedbi s prošlim sve više pogoršava i da se zato tako vladaju; kao da iz povijesti, koja je učiteljica života, nemaju što naučiti i kao da su u vrijeme

prijašnjih sabora kršćanski nauk, čudoređe i prava sloboda Crkve u svemu samo cvali i napredovali.

Nama se, međutim, čini da se nikako ne smijemo složiti s tim prorocima nesreće, koji uvijek zlokobno proriču, kao da prijeti propast svijeta.

U sadašnjem povijesnom zbivanju, kojim – čini se – ljudsko društvo ulazi u nov poredak, valja većma upoznavati tajanstvene osnove Božje Providnosti, koja je protokom vremena, preko ljudskih djela, a ponajviše mimo očekivanja, postizavala svoj cilj, te sve, pa i ljudske opreke, mudro raspoređuje na dobro Crkve.

Lako je to zamijetiti promotre li se pomno vrlo teška i ozbiljna pitanja i razmirice današnjeg svijeta u pogledu politike i ekonomike. Sve to ljude tako zaokuplja da svoje brige i misli odvrću od vjerskih pitanja, kojima se bavi sveto crkveno Učiteljstvo. Ovakvo djelovanje sigurno nije bez mane i treba ga s pravom prekorigiti. No ipak se ne može zanijekati da ove nove okolnosti života imaju barem tu prednost što su već uklonile one nebrojene zapreke kojima su nekoć sinovi svijeta spočitavali slobodno djelovanje Crkve. Tà dostatno je samo letimično prolistati crkvene anale da čovjeku bude u hipu jasno kako su i sami ekumenski koncili – kojih je popis zabilježen zlatnim slovima u analima Crkve – bili održavani uz iznimno velike teškoće i žalosne zapletaje zbog nepotrebnog upletanja svjetovnih vlasti. Knezovi, naime, ovoga svijeta, katkad su htjeli uistinu iskrene duše preuzeti zaštitu Crkve, no budući da su se češće dali voditi političkim računima i odviše se brinuli za svoje vlastite probitke, to se ipak uglavnom nije događalo bez duhovne štete i opasnosti.

Priznajemo, doduše, da Nas danas veoma boli što među vama nema više Nama doista vrlo dragih biskupa, koji su zbog Kristove vjere zatvoreni ili kakvim drugim zaprekama zapriječeni; sjećanje na njih potiče Nas da se za njih žarko pomolimo Bogu. Ipak, s čvrstom nadom i velikom utjehom vidimo da se danas Crkva napokon oslobodila tolikih profanih zapreka prošlosti, pa iz ovoga vatikanskog hrama kao iz drugog apostolskog blagovališta može po vama podići svoj puni glas veličanstva i ozbiljnosti.

Posebna zadaća Sabora: štittiti i promicati nauk

Ekumenskom saboru najviše je stalo do toga da se sveti poklad kršćanskog nauka na što uspješniji način poučava i čuva.

Taj nauk obuhvaća čitava čovjeka, sastavljena od tijela i duše, i nama stanovnicima ove zemlje nalaže da kao hodočasnici težimo za nebeskom domovinom.

Pokazuje nam na koji način valja urediti ovaj smrtni život, da čak i kada ispunjavamo dužnosti koje nas obvezuju prema zemaljskoj i nebeskoj domovini, uzmognemo postići od Boga nam postavljenu svrhu. Naime, svi su ljudi, bilo kao pojedinci, bilo kao članovi društva, upravo dužni neprekidno težiti nebeskim dobrima dokle god traje ovaj život, a da bi to postigli, moraju se služiti zemaljskim dobrima, ali tako da upotreba zemaljskih dobara ne stavlja na kocku njihovo vječno blaženstvo.

Zacijelo je Krist Gospodin izrekao ovu rečenicu: "Tražite najprije Kraljevstvo Božje i pravdu njegovu" (Mt 6,33). Ovo "najprije" osvjetljuje nam u kojem pravcu moramo usmjeriti svoje misli i sile. No ne smiju se zapostaviti ni riječi koje se nastavljaju na ovu Gospodinovu zapovijed: "... i sve će vam se ovo pridodati".

I doista, u Crkvi je uvijek bilo i još ima takvih koji su, dok svom gorljivošću teže za evanđeoskom savršenošću, ujedno od koristi i pomoći ljudskom društvu, jer se primjerom njihova uzorna života, spasonosnim pothvatima njihove kršćanske ljubavi jača i učvršćuje sve ono što je u ljudskom društvu bolje i plemenitije.

Da ovaj kršćanski nauk dopre do mnogostrukih područja ljudske radinosti, koja pripadaju pojedinim ljudima, obitelji, društvenom životu, potrebno je u prvom redu da Crkva nikada ne odvrća oči od svete baštine istine koju je primila od pređa; no potrebno je ujedno da gleda također i na sadašnje doba, koje je uvelo nove uvjete i nove oblike života te otvorilo nove putove katoličkog apostolata.

Zato Crkva nije bez zanimanja pratila znanstveni razvoj i ona divna otkrića ljudskog uma kojima se danas koristimo, niti je njihovu pravu vrijednost manjkavo procjenjivala, nego je sve to promatrala vrlo budno i pomno, no neprestano opominjući da iznad ljepote ovoga vidljivog svijeta oči valja upraviti prema Bogu, izvoru svake mudrosti i ljepote, da oni kojima je bilo rečeno: "Podvrgnite zemlju i vladajte njome" (Post 1,28), nikad ne bi zaboravili onu vrlo ozbiljnu zapovijed: "Klanjaj se Gospodinu Bogu svome i Njemu jedinome služi" (Mt 4,10), a prolazno divljenje prema stvarima da ne zapriječi napredak u pravom smislu riječi.

Kako treba promicati kršćanski nauk?

Kad smo to utvrdili, časna braćo, očita je onda uloga koja je ekumenskom saboru povjerena u pogledu kršćanskog nauka. Naime, XXI. ekumenski sabor uz uspješnu i poštovanja vrijednu pomoć priznatih stručnjaka u svetim znanostima (crkvenom pravu i liturgici), u apostolatu i administraciji želi predati cjelovit, neizmijenjen i neiskrivljen katolički nauk, koji je, uza sve teškoće i opreke, postao zajedničkom baštinom svih ljudi. To doduše svima nije drago, ali pred svim ljudima dobre volje stoji kao pripravno preobilno blago.

Ipak, nije naša zadaća da to blago samo sačuvamo, kao da se bavimo nekom starinom, nego da žustro, bez straha prionemo uz djelo koje traži naše doba, nastavljajući put kojim je Crkva već gotovo dvadeset stoljeća hodila.

Nije naš glavni cilj ni to da se o nekim posebnim poglavljima crkvenog nauka raspravlja i tako potanje obnovi ono što su nam Oci te stari i novi teolozi predali, a što vam je – s pravom smatramo – dobro poznato i u vaše duše duboko usađeno.

Za takve rasprave nije bilo potrebno sazivanje ekumenskog sabora.

Sada je naime potrebno da se cjelokupan, ni u čem okrnjen kršćanski nauk u ovo naše doba prigrli s novom gorljivošću, vedre i smirene duše, i to u onom značenju, shvaćanju i obliku kako to napose odsijeva iz spisa Tridentskog sabora i Prvoga vatikanskog koncila; potrebno je – kako to žarko žele svi pristaše kršćanskoga, katoličkoga i apostolskog duha – da se taj isti nauk što bolje i što dublje upozna, pa da duše što potpunije prožme i oblikuje; potrebno je da se taj ustaljeni i nepromjenljivi nauk, koji treba vjerno obdržavati, istražuje i naviješta onako kako to traži naše doba. Jer, jedno je sam poklad vjere, odnosno istine koje valja štovati, a sadržane su u našem nauku, a drugo je način kojim se one naviještaju, dakako, u istom smislu i značenju. Tom načinu valja posvetiti najviše pozornosti i, ustreba li, strpljivo se oko njega truditi; naime, u obrazlaganju gradiva trebat će uvesti one metode koje su pretežno pastoralnog obilježja.

Kako suzbijati zablude?

Na početku Drugoga vatikanskog ekumenskog sabora očito je, kao nikada, da istina Gospodnja ostaje dovijeka. Doista, dok jedno doba slijedi za drugim, gledamo kako se jedne nestalne

ljudske misli pridružuju drugima, a novonastale zablude često brzo iščezavaju poput magle na suncu.

Crkva se zabludama uvijek opirala, a često ih je najstrože osuđivala. U sadašnje vrijeme Zaručnica Kristova više voli primijeniti lijek milosrđa negoli prihvatiti oružje strogosti; drži da današnjim potrebama valja izići ususret više snagom svojega nauka negoli osuđivanjem. Ne zato što ne bi bilo krivih naučavanja, krivih shvaćanja i poimanja, opasnosti kojih se valja čuvati i razbijati ih, nego zato što se sve to tako očito protivi pravim načelima čestitosti i poštenja, a urodilo je već tako pogubnim i zatornim plodovima te se čini da ih danas ljudi sami od sebe osuđuju, posebice one oblike života koji zapostavljaju Boga i njegove zakone, previše se pouzdaju u tehnički napredak, a sreću temelje jedino na udobnosti života. Sami sve više i više spoznaju da je dostojanstvo ljudske osobe i njezino dolično usavršavanje iznimno značajna obveza, no vrlo teško izvediva. Najviše koristi to što su napokon iz iskustva naučili da nasilje nanese drugima, oružana sila i snaga, politička prevlast, nipošto nisu dostatni za sretno rješavanje vrlo teških i ozbiljnih pitanja koja ih tište.

U tim se okolnostima Katolička crkva, dok po ovom ekumenskom saboru izdiže luč vjerske istine, želi pokazati preljubaznom majkom svijetu, majkom dobrotivom, strpljivom, a prema sinovima koji su od nje odvojeni ganutom od milosrdne dobrote.

Ljudskom rodu kog tište tolike nevolje, ona – poput Petra koji je nekoć to rekao siromahu što od njega bješe zatražio milostinju – govori: “Srebra i zlata nemam, ali ono što imam, to ti darujem: U ime Isusa Krista Nazarećanina, ustani i hodaj!” (Dj 3,6).

Crkva, naime, suvremenim ljudima ne pruža prolazna bogatstva i ne obećava samo zemaljsku sreću nego dijeli dobra božanske milosti, koja, uzdižući ljude na dostojanstvo sinova Božjih, kao vrlo snažna zaštita pomažu ljudima da svoj život provode što dostojnije čovjeka. Crkva otvara vrela životvornog nauka po kojem ljudi obasjani svjetlom Kristovim mogu dublje shvatiti i razumjeti što su, što je njihovo dostojanstvo i što im je cilj. Napokon, po svojim sinovima svagdje širi obilje kršćanske ljubavi, od koje nema ništa podesnije za širenje i promicanje sloge, pravog mira i bratskog ujedinjenja.

Jedinstvo u kršćanskoj i ljudskoj obitelji

Ova briga Crkve za širenje i zaštitu istine potječe odatle što, prema naumu Božjem, "koji hoće, da se svi ljudi spase i dođu do potpune spoznaje istine" (1 Tim 2,4), ljudi samo uz pomoć cjelokupno objavljenog nauka mogu dospjeti do apsolutnoga i pouzdanog jedinstva duše, s kojim je povezan pravi mir i vječno spasenje.

To pak vidljivo jedinstvo u istini cjelokupna kršćanska obitelj nije, na žalost, još postigla u potpunom savršenstvu. No Crkva katolička smatra svojom dužnošću valjano se truditi oko toga da se ispuni velika tajna onog jedinstva za koje je Krist uoči svoje žrtve žarkom molitvom molio Nebeskog Oca, ali je pritom blago smirena, dobro znajući kako je upravo s ovim Kristovim molitvama ona najuže povezana. Ona se napose iskreno raduje kad gleda kako te molitve, i među onima koji su izvan njezina okruženja, neprestano umnažaju spasonosne i sve obilnije plodove. Jer, promislimo li dobro, samo to jedinstvo koje je Isus Krist za svoju Crkvu molio kao da odsijeva trostrukom zrakom spasonosnog svjetla nebeskog: to je jedinstvo među samim katolicima, koje svojom čvrstoćom treba svijetliti kao primjer; potom je to jedinstvo koje se sastoji u pobožnim molitvama i žarkim željama kojima kršćani od ove Apostolske Stolice još odvojeni, mole da se s nama sjedine; naposljetku, to je jedinstvo poštovanja i pamnje prema Crkvi Katoličkoj koje pokazuju pripadnici drugih, nekršćanskih vjera.

Stoga najviše valja žaliti što golemi dio ljudskog roda – premda su svi ljudi koji se rađaju otkupljeni Kristovom Krvlju – još uvijek nije dionikom vrela nebeske milosti koja se nalaze u Crkvi Katoličkoj. Stoga Crkvi Katoličkoj, čije svjetlo obasjava sve i čija se snaga nadnaravnog jedinstva prelijeva na korist cjelokupne obitelji roda ljudskog, lijepo odgovaraju ove riječi sv. Ciprijana: "Crkva obasjana svjetlom Gospodnjim širi svoje zrake po svem svijetu, a ipak je jedno svjetlo koje se na sve strane razlijeva, a da se jedinstvo tijela ne razdvaja. Svoje bujne grane širi po čitavoj zemlji, razlijeva sve šire svoje potoke. A ipak je jedna glava, jedan izvor, jedna plodonosna majka. Od nje se rađamo, njezinim se mlijekom hranimo, od njezina duha živimo" (*De catholicae Ecclesiae unitate*, 5).

Časna braćo, Drugi vatikanski ekumenski sabor, koji okuplja i sjedinjuje najbolje sile Crkve i žarko se trudi da ljudi spremnije prihvate vijest spasenja, sebi kao cilj postavlja: utrti i utvrditi put za ono sjedinjenje ljudskog roda koje je onaj prijeko potreban

temelj na kojem bi se zemaljska država uredila slično državi nebeskoj, "u kojoj kraljuje istina, kojoj je zakon ljubav, kojoj je mjera vječnost" (sv. Aug., Ep. CXXXVIII, 3).

Zaključak

A sada, "usta naša vama se otvaraju" (2 Kor 6,11), časna braćo u biskupskom dostojanstvu! Evo nas već združenih u ovoj vatikanskoj bazilici, gdje se okreće stožer povijesti crkvene, gdje se sada nebo i zemlja povezuju najtješnjim vezom, ovdje, uz grob svetog Petra, uz grobne humke tolikih naših predšasnika, kojih pepeo kao da u ovom svečanom času nekim tajanstvenim šumom od radosti kliče.

Koncil koji započinje javlja se u Crkvi obasjan najsajnijim svjetlom. Još je zora, a prve zrake sunca na istoku tako blago miluju naša srca! Ovdje sve odiše svetošću, sve pobuđuje radost! Promatramo, naime, zvijezde kako svojim sjajem povećavaju veličajnost ovoga hrama: te zvijezde, prema svjedočanstvu Ivana Apostola (Otk 1,20), jeste vi, i po vama kao da svijetle oko groba Apostolskog Prvaka zlatni svijećnjaci, to su crkve vama povjerene.

Ujedno s vama gledamo vrlo ugledne muževe, koji su ovdje prisutni s izrazom velikog poštovanja i najsrdačnijeg očekivanja, a dođoše u Rim s pet kontinenata da zastupaju svoje narode.

S pravom se stoga smije reći da se nebeski stanovnici i ljudi udružiše i surađuju oko svečane proslave koncila. Nebesnici – da štite naše napore, vjerni kršćani – da izlijevaju Bogu žarke molitve, svi vi – da spremno slijedite nebeske poticaje Duha Svetoga i revno se trudite da vaši napori odgovore željama i potrebama različitih naroda. Da se to ispuni, traži se od vas duhovna vedrina, bratska sloga, umjerenost u pothvatima, dostojanstvo u raspravljanju i mudrost u svim prosuđivanjima.

Dao Bog da vaša nastojanja i vaši napori, u koje su uprte ne samo oči svih naroda nego i nada čitavog svijeta, obilno ispune svako očekivanje!

Svemoguću Bože, ne pouzdajući se u svoje sile, u Tebe polažemo sve svoje uzdanje! Dobrostitivo pogledaj na ove pastire Tvoje Crkve. Svjetlo Tvoje višnje milosti neka nam pomogne u stvaranju odluka, neka nam pomogne u donošenju zakona, a molitve koje Ti izlijevamo istom vjerom, istim glasom, istim srcem milostivo usliši!

O Marijo, pomoćnice Kršćana, pomoćnice biskupa! Tvoju ljubav na poseban način okusismo nedavno u Tvom loretskom hramu, gdje se poklonismo Otajstvu Utjelovljenja. Svojom pomoći sve rasporedi, da se vedro, sretno i povoljno svrši. A Ti zajedno sa svetim Josipom, zaručnikom Tvojim, sa svetim apostolima Petrom i Pavlom, svetim Ivanom Krstiteljem i Ivanom Evanđelistom, za nas kod Boga posreduj.

Isusu Kristu, našem preljubljenom Otkupitelju, besmrtnom Kralju i naroda i vremena, ljubav, vlast i slava u vijeke vjekova.

Amen.